

MUS 290 VİYOLA IV

AYAKTA NASIL DURMALIYIZ

Çalgı dersine başlarken ilk dikkat edeceğimiz şey, çocuğun ayakları üstünde nasıl durduğu olmalıdır. Bunun çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Çünkü bütün denge sistemimizi ayaklar ve bacaklar üstüne kurmaktayız. Çalış esnasındaki tüm hareketlerimizin rahatlığını ayak ve bacaklarımızın pozisyonu belirler. Pratik olarak sağlanması gereken şey ayakların birbirine paralel ve bacakların omuz hizasında açık olmalarıdır. Vücudun bütün ağırlığı iki bacak üzerine eşit olarak dağıtılmalıdır. Sağa ve sola yapılacak ufak hareketlerle vücudun ve bacakların serbest kalması sağlanmalıdır (Fotoğraf 1-2).

Fotoğraf 1

Ayakta doğru duruş

Fotoğraf 2

Ayakta yanlış duruş

Bacakların bu duruşu üst vücudun normal bir pozisyonda, dik ve serbest, omuzların rahat ve hareket yeteneğinin yüksek olmasını sağlar. Böylece ileride çalgıcının bazı bel, sırt ve boyun ağrıları çekmemesi ve çalış esnasında gerekli denge ve esnekliği edinmesi sağlanmaya çalışılır.

Vücudun duruşunda asıl amaç çalgıcının rahat olması ve kendini iyi hissetmesidir. Abartılı tüm vücut hareketlerinden kaçınılmalıdır. Vücut hareketlerinde göz önüne alacağımız kıstas doğruluk olmalıdır. Vücut hareketleri ve vücudun durumu sol ve sağ el koordinasyonunu

engellememeli, ritim ve tempo duygusu açısından bir engel oluşturmamalıdır. Karşılaşılabileceğimiz ilk olumsuz durum vücudun çok fazla sallanıp hareket etmesidir. Diğer olumsuz bir durum ise hiç kıpırdamayan bir vücuttur. Eğer bunun öğrencinin çalışına zarar verecek boyutta olduğunu saptarsak (kilitlenmiş bir duruş pozisyonu) ihtiyacı kadar hareket etmesi için gereken müdahalede bulunmalıyız.

ÇALGI SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Çalgı eğitimine yeni başlayan bir öğrencinin çalgı seçimine çok dikkat edilmelidir. Çalgının öğrencinin zorlanmadan taşıyabileceği ağırlık ve büyüklükte olmasına, tel yüksekliği ve aralıklarının öğrencinin zorlamadan basabileceği şekilde ayarlanmış olmasına, tellerin çelik olmasına ve fiks takılmış olmasına dikkat etmek gereklidir. Fazla büyük, ağır veya telleri yüksek olan bir çalgı çabuk yorulmaya ve kas sertleşmelerine yol açacağından rahat çalmayı engelleyecek ve sorunlar oluşmasına neden olacaktır. Çelik tel ise yayın telle kontak kurmasını kolaylaştıracağından ve entonasyon güvenliği sağlayacağından tercih edilmelidir.

ÇALGIYI NASIL TUTMALIYIZ

Öğrenciye öncelikle çalgıyı kutusundan güvenlikle alıp, sağ koltuk altına koyması öğretilmelidir (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3

Daha sonra, koltukaltındaki çalgının, omuzların kalkmamasına dikkat edilerek, sol el ile sap yanından tutularak ileriye uzatılması (Fotoğraf 4) ve yine omuzların serbestliğine dikkat edilerek ve sadece bileği basitçe döndürerek boyuna, yanak altından yaslanması öğretilir (Fotoğraf 5).

algının baş, boyun ve omuzla değil sol el ile tutulması gerekir. Dikkat edilecek hususlar omuzların serbestliği, çalgının yaslandığı yerin ne çok nde ne çok yanda olması, başın çalgıya dönmeden ve onu eneyle kısırmadan, sol el ile boyuna yaslanarak tutulmasıdır. Çocuğun doğru noktayı bulduğundan emin olduktan sonra, çalgıyı iki eli ile önünde çapraz tutup, boyuna yaslama hareketinin daha hızlı, güvenli ve serbest yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca çalgının yabancı bir madde olarak algılanmaması için ocuk, çalgı boynuna yaslı olduğu halde yürütülmelidir. Bu esnada çocuğun rahat olup olmadığı izlenebilir. Çocuğun çalgıyla kuracağı bu ilk ilişkinin mümkün olduğu kadar doğal olmasına gayret edilmelidir. Bu aşamada çocuğun çalgıya yatkınlığının ilk belirtileri de elde edilmeye başlanır.

Fotoğraf 4

Fotoğraf 5

Yastık konusu hep tartışmalı olagelmıştır. Başlangıçta çalgıyla araya mekanik bir parça sokulmaması fikrimizce daha faydalıdır. Araya girecek bu yabancı parça, çocuğun zaten yabancı bir cisim olan çalgıyla bütünleşmesini engelleyebilecektir. Böyle bir durumda ortaya çalgıyı rahat tutmak değil yastıkla rahat etmek kavramı çıkmaktadır ki bu da çocuğun bazı anormal tutuş biçimleri geliştirmesine neden olabilir.

Çalgıyla ilişkisi olumlu gelişen çocuğun fiziğine göre kalın ya da ince, elde yapılmış bir yastık kullanılması daha faydalı olacaktır. Yastığa göre tutuş değil tutuşa uygun yastık bulunması amaç olmalıdır.

Uzun boyunlu bir çocuğu yastıksız çaldırmak ne kadar rahatsız bir durum yaratırsa, kısa boyunlu çocuğa da yüksek bir yastık taktırmak o kadar rahatsızlık verecektir.

Salyangozun göstereceği yön fikrimizce aşağıya değil yukarıya doğru olmalıdır. Böylece çalgının ağırlığı sol el yerine omuza ve boyuna yönelecektir. Bu da sol elin daha rahat çalışabilmesini sağlayacak ve yayın tuşeye kaymasını engelleyip yayın telle daha iyi bir ilişki kurmasına yardımcı olacaktır.

YAY SEÇİMİ

Yayın çok ağır ya da çok hafif olmamasına dikkat edilmelidir. Burada çocuğun kas yapısının ne kadar geliştiği saptanmalı ve ona göre bir yay verilmelidir. Diğer bir dikkat konusu ise öğrencinin kolunu tam olarak açtığı anda yayın tam ucuna gelebilmesidir. Eğer yay fazla uzunsa öğrenci yayın tümünü kullanmak isteği ile kolunu fazla geri çekebilecek (bu yayın eşige paralel gitmesini engeller) ya da yay çok kısa ise yay paylaşımı ve uçta çalma hislerini doğru geliştirmekte zorlanabilecektir.

YAYI NASIL TUTMALIYIZ

Yayın en doğal ve basit tutuluşunu öğretmek için kullanacağımız yöntem, yayı dipte değil ortada tutturmak olacak. Öğrencinin sağ avucunun içinde yayın denge noktasını bulmasını isteyeceğiz (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6

Fotoğraf 7

Bu nokta kolay bulunur hale gelince, yayı sol el yardımıyla, kıllar yukarıya gelecek şekilde düzeltip, işaret parmağının ilk boğum çizgisi üzerine getirmeliyiz. Buraya kadar dikkat edeceğimiz en önemli şey sağ el ve sağ omuz serbestliği olacak. Daha sonra elinin sırtını düz ve serbest tutarak parmaklarını kıllara doğru bükmeliyiz (Fotoğraf 7).

Yine elinin sırtı düz ve serbest olarak başparmağını kıvrıyarak ucuyla orta parmağın karşısına dayamalıyız (Fotoğraf 8)

Fotoğraf 8

Son olarak da serçe parmağını, ucuyla yaya dokundurmalıyız (Fotoğraf 9).

Fotoğraf 9

Yay tam denge noktasında olduğu için elin üzerinde büyük bir ağırlık uygulamayacağından, çocuğun elini serbest tutması mümkün olacaktır. Şimdi öğrencinin, omzunu kaldırmadan kolunu ileriye uzatması ve yayını tartıp elinin serbestliğini kontrol etmesi sağlanmalıdır. Her şeyin yolunda olduğuna karar verince yapılacak olan, sağ kolun kendi etrafında 180 derece çevrilerek yayın normal tutuş haline getirilmesi olacaktır (Fotoğraf 10).

Fotoğraf 10

Bu aşamada kontrol edilecek olanlarsa kolun yere paralel, parmakların çevrilme sırasında sıkılmamış ve yerlerinin değişmemiş, el sırtının ise serbest ve düz olmasıdır

Yay tutuşu, aynı yöntem kullanılarak santim santim dibe doğru getirilir.

Denge noktasından uzaklaştıkça parmakların yayı sıkıması için yay, avuç içindeyken ucu ile yeri göstermelidir (Fotoğraf 11). Dibe yaklaştıkça yayı 180 derece döndürürken ucunu havada sol el ile karşılayarak yay ağırlığının parmakların üstüne aniden binmesi engellenmelidir. Yayın her döndürülüşünde parmakların yaya değme noktaları kontrol edilmeli, serçe parmağının sıkarak ve bastırarak değil doğal yuvarlaklığıyla ve ucu ile yaya

değmesi sağlanmalıdır. Yay artık dipte tutulduğunda parmakların olması gereken noktalar aşağıdaki gibi olmalıdır.

Başparmak topuğun bitimiyle deri sargının arasındaki boşlukta, parmağın sağ köşesi sargıya değecek şekilde durur. Orta parmak tam başparmağın karşısına, yüzük parmağı tam topuğun üzerine bırakılır, küçük parmak ise yuvarlak olarak ama biraz içe doğru yayın üzerine bırakılır. Parmakların birbirlerinden çok ayrı olmaması gerektiği gibi üst üste de olmamaları

Fotoğraf 11

gerekir.

Yay tutuşunda küçük parmağın diğer parmaklara olan uzaklığını, onun uzunluğu belirler. Dikkat edilmesi gereken şey küçük parmağın çok açık olup bileğın sertleşmesine neden olmaması, çok yakın olup güvenli tutuş hissinin yok edilmemesidir. İşaret parmağı orta parmaktan biraz açıkta ve ikinci boğumun birinci boğuma yakın olduğu bir noktada yaya değmelidir. Öğretmen, öğrenciye bir kolaylık olarak, parmakların yaya değmesi gereken noktalarını el yayın üzerindeyken bir renkli kalemle işaretleyebilir.

En çok düşölen hatalar, parmakların yayı ve birbirlerini sıkması, baş parmağın orta parmağa doğru sıkılması, bileğın sıkılması, yayın düşöceği korkusuyla tüm parmaklarla tutulmaya çalışılmasıdır. Daha ileri seviyelerde yay tutuşu, forte ve piyanoya, ses rengi ve karakterine ya da kullandığımız yay türüne göre tutuşta bazı farklılıklar yapılacaktır. Ancak başlangıç seviyesinde elde edilmesi gereken, ileride bu farklılıkları sağlayabilecek sağlamlıkta, doğal bir yay tutuşudur.

YAY VE ÇALGIYI NASIL BİRARAYA GETİRMELİYİZ

Yay ve çalgıyı bir araya getirirken sağlıklı bir birliktelik sağlayabilmek için pratik bir yol kullanacağız.

Öğrenciye çalgısını sağ koltuk altında kucaklatırken, sağ elinin avucunu açtırarak sol eliyle yayı daha önceki bölümde anlattığımız şekilde tutturalım (Fotoğraf 12-13).

Fotoğraf 12

Fotoğraf 13

Sonra sol eliyle çalgıyı sap yanından tutturarak daha önceki bölümde anlattığımız gibi boynuna yaslatalım. Şimdi algı tutulmuş, yay ise avuç içinde serbest olarak durmakta ve ucu yeri göstermektedir (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14

Yayı çalgının üzerine aktarmak için sağ kolunu biraz öne uzattırmanız ve daha önceki

Fotoğraf 15

bölümde anlattığımız gibi kendi etrafında 180 derece çevirtmemiz yeterli olacaktır (Fotoğraf 15).

Yay dipte tutulmadığı için sağ el parmaklarının serbest olarak yayın üzerinde kalması mümkün olacaktır. Bu aşamada elde edilmesine dikkat edeceğimiz, yayın 2. telde, kılların tamamının tel üzerinde ve yayın eşiğe paralel durumda olmasıdır. Sağ kol, yay ile birlikte bir düzlem oluşturmalı, dirseğin düşmemesine, bileğin çıkmamasına özen gösterilmelidir.

YAY ÇEKME HAREKETLERİ

Bu aşamada ilk yapacağımız iş çocuğa omuz, omuz başı, üst kol, dirsek, alt kol, bilek, el ve parmakları tanıtmak olmalıdır. Sonra omuzun serbest kalmasına dikkat ederek, kola sanki yay tutarmış gibi pozisyon aldırıp, sadece dirseğin açılıp kapanmasıyla alt kolumuzu nasıl çalıştırdığımız gösterilmelidir. Bunu yaptırırken bileğin serbest ve parmakların hareketsiz olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun dirsek hareketini kavradığını gördüğümüzde hareketi, yay çalgının üzerindeyken çalıştırmalıyız. Söz konusu olan dirsek hareketleri yayı ancak birkaç santim hareket ettirmeli, yayın yatmamasına, eşiğe paralel olmasına ve yay değişikliklerinin savrulmadan yapılmasına özen gösterilmelidir. Bu hareket de olgunlaşınca yay artık dipten tutturulur ve çalışma tekrar edilir.

BÜTÜN YAYIN KULLANILMASI

Yayın tümünün rahat bir sürüşle kullanılabilmesi için öncelikle üst yarımın ve alt yarımın ayrı ayrı iyi öğrenilmesinde yarar vardır.

İlk olarak üst yarım çalışmalıdır. Yayın dirsekten açılarak kullanılmasını öğrenen öğrencinin üst yarımda dikkat etmesi gereken şeyler bileğin serbestliği, uçta yeterince bileği içeriye

Fotoğraf 16

alması, kolunu kilitlemeden açması, yayını geriye doğru çekmemesidir (Fotoğraf 16).

Yayın savrulmadan değiştirilmesine özen gösterilmelidir. Alt yarım, üst yarıma göre biraz daha karışık bir harekettir. Aslında birkaç hareketin birleşmesinden oluşur. Bu harekete, yay ortadayken başlanmasında fayda vardır. Yapacağımız İlk hareket dirseğin biraz kapanmasıdır. Sonra dirsek, omuz kalkmadan üst kol tarafından biraz yukarıya doğru kaldırılmaya başlanır. Böylece yayın ağırlığı sol el parmaklarına bindirilmemiş olur. Bu sayede yay, ses kalitesi bozulmadan ve parmaklar sertleşip deforme olmadan dibe kadar itilmiş olur. Dipte de bileğin biraz çıkık ve serbest, parmaklarınsa yayı sıkmadan tutuşuna dikkat edilmeli, dipte kolun bir üçgen oluşturması sağlanmalıdır (Fotoğraf 17).

Fotoğraf 17

Yine

savrulmamasına dikkat edilerek yay değiştirilmeli, dirsek ve bilek hemen eski pozisyonuna dönecek kadar aşağıya indikten sonra alt kol biraz açılarak ortaya gelinmelidir. Her iki hareketin de öğrenci tarafından benimsendiği gözlemlendiğinde bu hareketler birleştirilerek bütün yay çekme hareketi çalıştırılmalıdır.

TEMEL YAY HAREKETLERİ

Yay hareketlerinde öncelikle dikkat edeceğimiz kurallar şunlardır:

1-Yay serbest tutulmalıdır.

2-Yayın her hareketinin amacı telin titreştirilmesidir. Sağ kolun hamlelerinin buna göre şekillendirilmesi gerekir. Hiçbir eklemin ve kasın görevi dışında hareket yapmaması, eklemlerin kilitlenmemesi, kasların sertleşmemesi gerekir. Ayrıca her hareketin kendine ait bir ritmi ve bir nabzı olduğu unutulmamalıdır.

3-Yay, dalgalanmadan ve eşiğe paralel çekilmelidir.

4- Dirsek yüksekliğine çok dikkat edilmeli ve omuzdan serbest olan kolun her telde, yay ve viyola arasında kare alan oluşturması sağlanmalıdır (Fotoğraf 18).

Dirseğin çok düşük ya da çok yüksek olması bu aşamada en sık görülen hatadır.

Fotoğraf 18

5-Dolgun, yuvarlak ve vurgusuz ses çıkmasına dikkat edilmelidir.

Sesin kalitesini belirleyen öğeler yayın hamlesi ve telle kurduğu kontakttır. Bunlardan hiç birini ihmal etmemek gerekir. Genelde karşılaşılan hatalar, sağ elin çok sert ve esneklikten uzak olması, kol ağırlığının çok yukarı çekiliyor olması (fısırtılı ses) ya da kol ağırlığının çok fazla olmasıdır (kazıma sesi). İyi bir tona sahip olmak için yay hızı, yay ağırlığı ve yayın telle buluştuğu noktadan oluşan üç öğenin birbiriyle denge ve uyum içinde kullanılması şarttır.

Yay değişikliğinde hedef, değişikliğin akıcı ve duyulmadan yapılması olmalıdır.

Yay değişikliğinde düşülen genel hatalar yay yönünün değişmesi için gereğinden güçlü, sert ve ani hareketlerdir. Öğrenciler psikolojik olarak, iki yayı birbirine iyi bağlamak için aceleci davranıp yay hızını artırmak isterler. Yayın yönünü değiştirmek için çok fazla güç kullanmak gerektiğini sanırlar. Öğrenciye yayın hafif bir şey olduğu ve onun yönünü değiştirmek için hafif, yumuşak ve yavaş bir hareketin yeterli olduğu örnekleyerek gösterilmelidir. Yay değiştirilmeden önce mutlaka biraz yavaşlatılmalı ve hafifletilmelidir.

Yay çekme hareketini boya fırçası kullanma hareketine benzetebiliriz. Bilek ve parmaklarımız fırça kıllarının işlevini üstlenirler. Fırçanın kılları katılaşmışsa fırçayı istediğimiz gibi kullanamayız. Yay değiştirme hareketi için de bilek ve parmaklar serbest olmalıdır. Sağ koldaki yay değiştirme hareketi, yayın gerçekten değişmesinden hemen önce yapılmalıdır. Dipte yay değişikliğinin aksansız olması için eli değil, hafifçe üst kolumuzu kullanmamız gerekir.

Yayı itme hareketi ise bir savurma hareketi olarak değil, serbest ama hedef gözetilerek yapılan bir atma hareketi olarak düşünölmelidir. İtme hareketi uçtan dibe kadar hesaplanmalı, zamanında dibe kadar gelinmeli ve burada kolun ağırlığı devreye sokularak yay tekrar çekilmelidir (Bir salıncağın en yüksek noktaya ulaştığında oluşan ağırlığın etkisiyle geriye dönüşü gibi).

İyi bir yay çekişi mutlaka çok doğal gözökmelidir. Bu ise tüm kol eklemlerinin uyumlu çalışması anlamına gelir. Eğer yay zorla çekiliyormuş gibi görünüyorsa, bu eklemlerin yeterince serbest ve uyumla çalışmadığını gösterir. Buradaki uyum, bizim yürürken bacak, diz, ayak bileği, ayak ve ayak parmaklarımızın gösterdiği uyum gibi olmalıdır. Öğrencinin olayı kavraması için verilebilecek en iyi örnek bacağını kastırarak yürötmeye çalışmaktır.

İLK TEL DEĞİŞİKLİKLERİ

Tel değişikliği, hazırlığını üst kolun yaptığı ve uyguladığı bir harekettir. Tel değişikliğine başlamadan önce sağ kolun her teldeki durumu öğrenciye öğretilmelidir. Bunun için yayı telin üzerinde ortaya getirelim ve öğrencinin ikinci telde iyi bir pozisyon bulmasını sağlayalım. Omuz serbestliği yine çok büyük önem taşımakta. Şimdi çocuğun kolunu hiç yay çekmeden her tel için ayrı ayrı indirip kaldıralım. Kol, yay ve vücut arasında kalan düzlemin hiç bozulmamasına dikkat edelim. Bu şekilde öğrencinin bileğini hiç çıkarmadan, dirseğini düşürmeden ve omzunu kaldırmadan, sağ kolunun her telde aldığı durumu anlamasını sağlamış oluruz. Bu anlaşıldıktan sonra vücuda daha uygun olan 2. ve 3. tellerle tel değişikliği çalışmasına başlanılabilir. Önce her tel değişikliği, iki tel değişikliği arasında bir ölçülük suslarla çalışılmalı, daha sonra duraklamadan tel değişikliği öğretilmelidir.

Tel değişikliğinde görev üst kolundur. Bununla amaçlanan, tel değişikliği sırasında parmakların yayı taşımak zorunda kalmaması, dolayısıyla parmakların sertleşmemesi ve hedeflenen yeni tele en kolay, köşesiz ve telle çarpışmadan geçilmesidir. Dipte yay ağırlığı daha fazla olduğundan tel değişikliğine başlangıçta daha çok dikkat edilmelidir. Dibe gelirken üst kolla taşınan yay, aynı şekilde parmakların üzerine ağırlık bindirilmeden üst kol hareketiyle alttaki tele taşınmalıdır. Dibe gelirken taşınan yay ise üst kol biraz daha kaldırılarak yeni tel yüksekliğine getirilip bir üstteki tele taşınır. Tel değişikliği uçta da ayrıca çalışılmalıdır. Uçta tel değişikliği sırasındaysa yayın geriye kaçmamasına dikkat edilmeli, uca yaklaşılrken dirseği merkez olarak aşığıdaki ya da yukarıdaki tele yarım dairesel hareketlerle yaklaşılmalıdır. Her durumda, tel değişikliğinin ani olmamasına, yeni tele geçildiğinde kol pozisyonun bozulmamış olmasına dikkat edilmelidir.

BAğLI TEL DEğİŞİKLİğİ

Bir telden diğerine bağlı geçiş hareketini öğrenciye anlatmak için kullanabileceğimiz en iyi örnekler gemi dümeni, araba direksiyonu ya da gökkuşadı olacaktır. Dikkat edilirse bu örneklerle engel olmaya çalışacağımız şeyin, tel değişikliği sırasındaki ani, sert ve köşeli hareketler olduğu anlaşılacaktır. Hep söylediğimiz gibi tel değişikliği sırasında da omuz ve bilek serbestliğine dikkat edilmeli, tele gereğinden fazla yapışılmamalı ve hareket merkezini dirsek olarak düşünmelidir. Bağlı tel değişikliği bütün yayın dıőında, hem uçta hem de dipte çalışılacağı gibi yalnızca kalın telden inceye değil ince telden kalına da çalışılmalıdır. Çalışılmasını önereceğimiz bir diğer hareketse çalışmanın iterek başlayarak tekrarlanmasıdır. Böylece sadece dıőbükey hareketler değil içbükey hareketler de sağlamlaştırılmış olur.

SOL EL İLE İLK HAREKETLER

İyi bir sol elin şekillenmesinde belirleyici olan bazı şeyler vardır. Bunlar omuzun ve bileğin serbestliği, başparmağın diğer parmaklar karşısındaki konumu ve parmakların tele basarken alacakları durumdur. Parmak basılmaya başlanmadan önce aşağıdaki çalışmalar yapılmalıdır:

1 -Sol kol serbest bırakılır.

2- Kol serbest olarak, avuç içi omuza bakacak şekilde havaya doğru fırlatılır.

3-Kol havada asılı tutulur. (Burada dikkat edilecek olan, kolun omuzdan değil bilekten asılıymış gibi hissedilmesidir –Fotoğraf 19).

Fotoğraf 19

4-Öğretmen bu aşamada çalgıyı doğru yere yerleştirmelidir (Fotoğraf 20).

Fotoğraf 20

5-Sol el bir ampulü takar gibi çevrilip tuşenin üzerinde serbest olarak kalmalıdır (Fotoğraf 21)

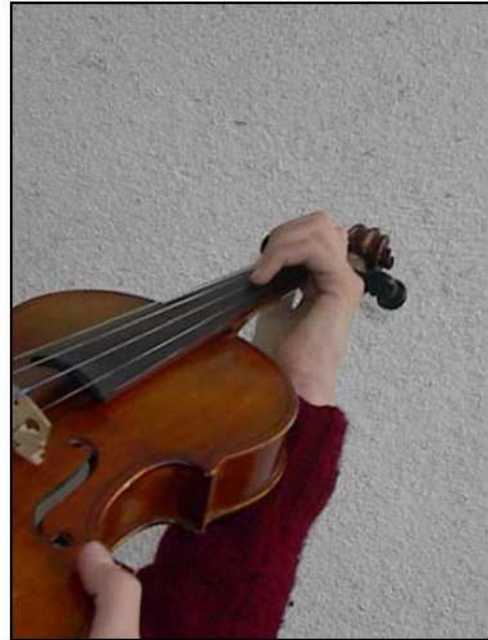

Fotoğraf 21

6-Dört parmak birden aynı anda parmak köklerinden hareket ederek bükülmeden ama serbest olarak tellere vurur (Elin bilekten hareket etmemesine ve baş parmağın aktif olmamasına dikkat edilmelidir-Fotoğraf 22-23).

Fotoğraf 22

Fotoğraf 23

Baş parmağın birinci ve ikinci parmak karşısındaki duruşu, el pozisyonunda belirleyicidir. Bu öyle olmalıdır ki, bütün parmaklar, baş parmak sapa doğru bastırılmadan, sıkıntısızca, uğraşılmadan tele bırakılabilmelidir. Alt kolun hafifçe içe doğru çevrilmesi bunun sağlanmasında yardımcı olacaktır. Öğretmen bu aşamada küçük düzeltmelerle başparmağın 1. ve 2. parmakların karşısında olmasını sağlamalı, işaretparmağının boğumlarının sapa değmeden rahat çalışmasını önemle gözetmelidir. Parmakların parmak kökünden sağlıklı olarak çalıştığı görüldüğünde aynı hareket önce parmakları hafifçe bükerek ve tel gözetilmeden yapılır. Daha sonraysa 2. telde aynı hareket tekrarlanır. Her şeyin yolunda gittiğinden emin olduğunda bu alıştırma her parmak için ayrı ayrı yaptırılır. Birinci parmak basmaya başladığında sıkılmamalı ve kasılmamalıdır. Her yeni parmak çalışmaya eklendiğinde dikkat edilmesi gereken şey basan parmağın gerisinde kalan tüm parmakların beraber basılması olmalıdır. Dördüncü parmağa gelindiğinde, özellikle diğer parmakların sertleşmemesine dikkat edilmelidir. Basan parmakların yanı sıra basmayan parmakların serbest olması çok önem taşıyan bir konudur.

Baş parmağın sol el tekniğinde çok belirleyici bir rolü vardır. Eğer başparmak sıkılarak kullanılıyorsa bu durum vibrato, pozisyon geçme ve parmak çabukluğu gibi yaylı çalgılarda belirleyici olan teknikleri uygulanamaz hale getirebilir. Başparmağın, özellikle birinci parmak basma aşamasında, parmağa karşı sapı sıkı bir işlev taşımadığı, tam tersine güçlü fakat gücünü sapa karşı değil birinci parmağın çalışma yönünün tam tersine kullanması gerektiği öğretilmelidir. Başparmağın sapa değdiği nokta, birinci boğum çizgisi civarında olmalı, başparmak saptan çok yukarı çıkmamalı, sap parmak oyuğuna oturtulmamalı, bilek sapa değmemelidir (Fotoğraf 24).

Fotoğraf 24

Bu tutuş yine öğrencinin fiziğine uygun olarak ufak tefek değişikliklerle uygulanmalıdır. Örneğin kısa parmaklı bir öğrencide başparmak sapa göre daha aşağıda durmalı, bilek ise biraz daha dışa çıkarılmalıdır. Uzun parmaklarda ise bilek düz, başparmak ise saptan biraz daha yukarda olmalıdır ki uzun parmaklar tuşeye daha yakın olsun ve parmak çabukluğu konusunda sıkıntı çekilmesin. Kısaca söylemek gerekirse parmaklar ve tuşe arasında öyle bir uyum sağlanması gerekir ki her tür parmak yapısında, sap ve tuşenin yapısına uygun bir tutuş elde edilsin.

Parmakların tuşeye bastırmadan nasıl kullanılacağına daha iyi anlatılabilmesi için şu çalışma yapılabilir:

Elimizi masaya avuç içimiz masanın üzerine gelecek şekilde koyalım ve sağ elimizle sol elin parmaklarını hafifçe yukarı çekip bırakalım. Parmağın kendi ağırlığıyla masaya düştüğünü göreceğiz. Bu hareketi bir çekice benzetebiliriz. Çekiç hareketi masada iyice anlaşılınca tuşenin üstünde denenmeli, parmakların kendi ağırlıklarını ve eksenlerini kullanmaları sağlanmalıdır. Kaldırma hareketi başlangıçta büyük olabilir ama zaman geçtikçe öğrencinin kendine güveni sağlandıkça parmakların en az hareketle tele basmasına çalışılmalıdır.

Burada bileğin pozisyonu ile ilgili birkaç uyarıda bulunmakta fayda görmekteyiz. Kısa parmaklı bir çalıcının bileğinin biraz dışarıya doğru olması normal karşılanmalıdır. Uzun parmaklar içinse bileğin düz olması gerekir. Ama her iki halde de bileğin kol ile aynı çizgide olup bir "S" çizmemesi gerekir.

Parmağın hangi noktasıyla tele basacağımıza gelirse, bunu işaret ve ortaparmaklar için parmak ucunun ortasının biraz solu olarak tarif edebiliriz. Diğer parmaklar buna göre öğrencinin fiziğine göre kendiliğinden oturacaktır. Burada dikkat edilecek bir diğer konu parmakların ne çok dik ne de çok düz basmalarıdır.

Bir öğretmenin unutmaması gereken şey, her öğrencinin farklı fiziğe ve farklı kolaylıklara sahip olacağıdır. Hiç bir öğrenciye aynı tutuşu veremeyeceğimizi unutmamalı, her öğrenciyi çok dikkatle izleyip, genel prensipleri ihmal etmeden onun şartlarına uygun tutuşu bulmalıyız.

Yay henüz hazır olmadığından ilk sol el basma çalışmaları entonasyon kavrayışının gelişmeye başlaması için pizzicato ile çalışılmalıdır (Fotoğraf 25).

Fotoğraf 25

SOL EL KALIPLARI

Sol elin yapısına en uygun kalıp olan tam/yarım/tam kalıbıyla sol eli yapılandırmaya başlamalıyız (Fotoğraf 26).

Fotoğraf 26

Ardından verilmesi gereken kalıp ise yarım /tam/tam olacaktır (Fotoğraf 27).

Fotoğraf 27

Daha ileri aşamalarda çalıştırılması gereken diğer kalıplar ise şöyle olacak:
Tam/tam/yarım (Fotoğraf 28),

Fotoğraf 28

tam/tam/tam (Fotoğraf 29)

Fotoğraf 29

Tam/ yarım/tam kalıbıyla önce ikinci telde çalışıldıktan sonra üçüncü telde aynı şey tekrarlanmalıdır. Bu çalışma ileride tek oktav gamlar için ön hazırlık olacaktır.

SOL EL İLE SAĞ ELİN BİR ARAYA GETİRİLMESİ

Bu aşamada cevaplanması gereken soru çocuğun ne kadar boş telde yay çekeceği ve ne zaman sol elin olaya katılacağı olacaktır.

Bir yanda öğrenci rahat bir şekilde yayı çekebilmelidir ki sol el devreye girebilsin. Diğer yandan öğrenciden kısa bir sürede kusursuz bir yay çekişi beklenemez ki, sol el için bu aşama beklenilsin. Bu probleme çözüm olarak önerimiz, ne zaman öğrenci dipte güzel bir tutuş ve yay değişikliği gösterebiliyorsa o zaman sol elin devreye girmesidir.

Sol elde dikkat edilmesi gerekenler ise ilk parmak basma çalışmalarının sağlıklı bir şekilde elde edilmiş olmasıdır. Şimdi yapılacak olan, çalgıyla yayı daha önce nasıl bir araya getirdiysek, yine aynı şeyi yapmak olacak. Yalnız tek fark bu kez çalgıyı sapından tutup yerine yerleştirmek olacaktır.

SOL ELDE TEL DEĞİŞİKLİĞİ

Her parmak için mutlaka ayrı ayrı tel değişikliği çalışılmalıdır. Prensibimiz, tüm parmakların tellerin üzerinde olması ve her yeni tele parmaklar yana yatırılmadan ve kalıbı koruyarak geçmek olacaktır. Öğrencilerin sıklıkla düştüğü hata, elini yeni tele yatırarak geçmek olmaktadır (Fotoğraf 30-31).

Fotoğraf 30

Doğru Basış

Fotoğraf 31

Yanlış Basış

Aksine, özenle elde edilmesi gereken şey kalıbın olduğu gibi ve parmakların dik olarak yeni tele aktarılması olmalıdır. Birinci parmağın yeni telde tiz basması çok sık görülen bir hatadır. Her parmağın bağımsızlığına, basıp kalkarken diğerlerini etkilememesine, birbirinin üstüne binmemesine dikkat edilmelidir. Bu arada seçilecek etütlerle yay sürüş hakimiyeti artırılmaya çalışılmalıdır. Bundan sonraki adımsa, bağlı tel değişikliğini de çalışıp gamlara hazır olmaktır.

Tel geçişleri iyileştiğinde sol el kalıpları, tek oktav gamlar, üçerli, dörderli ve altılı aralıklar çalışılmalıdır. Burada aynı parmağın değişik tellerde değişik yerleri öğrenmesi amaçlanır. Basılı parmakların yerini kaybetmemesi, parmakların esneklik kazanması öğretilmeye çalışılmalıdır.

En son beşli aralığı çalışılmalıdır. Beşli çok kendine has bir aralıktır. Entonasyonu zordur. Bunun için parmakların tele basma açısının çok doğru olmasına ve sıkılmadan, parmak uçlarının çok dik değil, iki teli kavrayacak şekilde yayılarak tele basmasına dikkat edilmelidir. Beşliler ayrıca iki tele birden basmadan, tellere tek tek basarak çalışılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken, parmağın bir telden diğerine geçerken telden tamamen kalkmaması, telle teması kaybetmeden hafiflemesi, tel diğer telin yüksekliğine geldiğindeyse diğer tele küçük bir hareketle geçmesidir.

SOL KOL POZİSYONU

Sol kolun her telde alması gereken açı farklıdır. En kalın telde dirsek yeterince içeride tutulmalıdır. Teller sırayla inceldikçe, kol da ona göre dışarı doğru hareket eder. Bu açıların ne kadar olacağı öğrencinin kol uzunluğuna göre değişir. Uzun kollu biri kolunu daha az içeri alarak kalın telde çalabilir. Kısa kollu biri ise kolunu daha içeriye almak zorundadır. Burada gözetilecek en önemli şey parmakların basış açısının her telde dik olarak sağlanması ve özellikle dördüncü parmağın telin üstünde ya da yakınında kalabilmesinin sağlanmasıdır.

(Fotoğraf 32-33-34-35)

Fotoğraf 32

La telinde kol pozisyonu

Fotoğraf 34

Sol telinde kol pozisyonu

Fotoğraf 33

Re telinde kol pozisyonu

Fotoğraf 35

Do telinde kol pozisyonu

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

DETACHE : Notaların ayrı yaylarla, olabildiğince bağlanarak çalınmasıdır.

LEGATO : Notaların tek bir yayda, birbirine bağlanarak çalınmasıdır.

MARTELE : Notaların keskin yay hareketleriyle vurgulanarak çalınmasıdır.

STACCATO : Birden fazla martele notanın tek bir yay içinde çalınmasıdır.

VİBRATO : Bir sesin sol kol ve sol elin yaptığı hareketlerle dalgalandırılmasıdır.

ENTONASYON : Notaların ses yüksekliklerinin doğru olarak çalınmasıdır.

SONFİLE : Uzun ve bağlı notaların geniş yaylarla çalınmasıdır.

SPİCCATO : Yayın tel üzerinde zıplatılmasıdır.

SAUTİLLE : Yayın, daha uçta ve daha hızlı zıplatılmasıdır.

TRİL : Asıl nota ile bir üstündeki notanın birbiri ardısıra hızlı bir şekilde çalınmasıdır.

FLAGEOLETT : Çalgıdan çıkarılan ıslıksı seslerdir.

KAYNAKLAR

Menuhin, Yehudi- Primrose, William. (1982). Violine und Viola. Fischer Verlag. Frankfurt.

Von der Goltz, Conrad. (1975). Orientierungsmodelle für den Instrumental-Unterricht. Gustav Bosse Verlag Regensburg.

Galamian, Ivan. (1995). Grundlagen und Methoden des Violinspiels. Edition Sven Erik Bergh.

Hrimaly, J. (1905). Scale-Studies. Schirmer's Library of Musical Classics.

Matz, Arnold. (1971). Tonleiter und Akkordstudien für Viola.